

KÉPZŐMŰVÉSZETI SZEMLE

A Múcsarnokban immár másodszer rendezteti meg a vallás- és közoktatásügyi miniszter a Nemzeti Képzőművészeti Kiállítást. Sajnos, ez a bemutató nem adta idén, teljes egészében a magyar művészet keresztmetszetét. Az év folyamán egymást érték a tárlatok; a művészek nagy «művészet-politikai» hajszája, a folytonos versengés az erőket kimerítette. A jobb- és baloldaliak közül egyaránt kiváló festők, szobrászok maradtak távol, éppen olyanok, akikre pedig minden alkalommal kíváncsiak vagyunk. Az 1934-es kiállítás színvonalát még az sem tudta emelni, hogy az új rendező, Csánky Dénes, irányzatra való tekintet nélkül tette egymásmellé az alkotásokat, kizárólag azt tekintve feladatának, hogy a műtárgy érdeklődésünket lekösse.

Régi tapasztalat: jó képen a rossz akasztás ronthat s mint ez a kiállítás is bizonyítja, gyenge alkotáson a jó rendezés sem segít.

Senki sem kívánhatja, hogy a bemutatott közel ötszáz mű, mind egytől-egyig chef d'oeuvre legyen, ellenben azt elvárhattuk volna, hogy egy tucaton túl is akadjon kvalitásos munka. Legsiralmasabb a felvonulás a szobrászoknál. Medgyesy Ferenc szép figurája az «Ifjúság» mentette meg úgyszólván a helyzetet. Szeretettel faragta kőbe; emberit, mélységet, melegséget sugároz. Sok művészt közöl, így ruszticitásában is, ez a szobor. Mellette, ha megfigyeljük Sidló Ferenc kisméretű, Árpádházi boldog Margitját, amelyből áhítata és — amit utóbbi időben sok alkotásán érezhetünk — a korszerűség felé való hajlása is megnyilvánul, Jálcis leegyszerűsített, egységes felfogású, formáiban letompított Madonnáját, Erdey Dezső robusztus, páncélos alakját s ha még megemlíthetjük Damkó József karakteres munkáját, akkor máris beszámoltunk a Nemzeti Kiállítás plasztikájáról. Ne legyünk ünneprontók és a Zala-féle Benczur-émléket — bár kézenfekvő a helyzet a neveltségés tételhez — ne nagyon emlegessük, csak annyit róla, hogy legalább húsz éve ilyen idélen, gondolatsegény gipsztömeget nem láttunk. Elrettentő példája a rossz szobornak.

A festészet alig-alig nyújt vígasztalóbb képet. Karlovsky Bertalan kiállított egyetlen festménye — magától értetődik — kitűnő. Bár a művész, kora művészi felfogását opponálja, mégis, leszámítva a külsőségeket, az anyag imádatát stb. (pl. díszmagyaros alakjának csak azért hajtja ki a mentéjét, hogy a belső selyembélést bravurosan megfesthesse) mégis az emberi lelket is törekszik megfogni Szalay Gáborról készített portréján. Megható Rudnay Gyula multat visszafűró romantikája, egyéni melankólikus hangja, komolysága, emelkedett festő-szellem. Nemcsak külsőségeiben, de elgondolásában, hangulatában is közel jár Paál Lászlóhoz. Burghardt Rezső napos, lankás tája tehennel, atmoszferikus festészetének csúcsteljesítménye. Egészséges természetszeretete és festői tudása összpontosul, nagysága révén szokatlan méretű képén. Koszta József, ez a szerényen, mindenféle művészi harctól távol álló festő, nehezen jut az igazi megbecsüléshez Színeinek utolérhetetlen ereje, az ellentétekre való építése, földszaga, kézenfekvő egyszerűsége, a szinte fegyelmezetlenség határára mozgó merészsége, festőisége és az a nagy képessége, hogy a tubusból kinyomott festéket a szó igazi értelmében színné tudja varázsolni, méltánylást, csodálatot érdemel. Tornay János ősi, ösztönös tehetsége, oda vetett — majdnem odacsapott — ecsetvonásai, keresetlen tónusa, képeiben dobogó szíve, káprázatos biztonsága hangosan hirdetik, hogy az impresszionizmus az ő munkáin keresztül tud még újat adni. Mattyasovszky-Zsolnay László is impresszionizmust hirdet, de ele-

ganciával, behízelt, artisztikus formában. Szellemes előadásmódja, komplementer színeivel majdnem túlkulturált raffiniával való kép-építése magára vonja a hozzáértők figyelmét. Aba Novák Vilmos (Pihenők; Mátrai falu) rutinja, meglátásai, mozaikszerű apróságokkal való összeépítése, belső kinyilatkoztatásai, nem kis mértékű szociális érzése és ezirányú precíz egyéni megfigyelései, döbbenetes. Szőnyi István képességeit Alvó nője és Tájképe, ez a két jellegzetes festménye, kifejezi. Férfias lírája lelkünknek szól. Az ő vásznai emberi és művészi dokumentumok. Patkó Károlynak különösen túljáró tájképe (Dunai kanyar) fejez ki belsővel átítatott természetleírást. Konstruktivitása vaspántként fogja össze festményeit és ezt a szerkezetet fényből, a hegyek alakjából, a Duna ezüstös színéből fonja képpé. Szobotka Imre precíz képszervezése, a tudatos felépítés mellett, poézisét is ki tudja fejezni (Cséplés; Aratók). Bernáth Aurél szentimentója, festőisége, két pasztelljén, nem kis mértékben előnytelen környezetet folytatán, nem érvényesülhet teljes mértékben. Márffy Ödön túltrafinált fogásai már bántók. A Basilides-testvérek, Barna és Sándor munkáit nehéz megkülönböztetni, olyan egyformák. Dekoratívok és ha csak ez a céljuk, alkotásaik jók is. Egyébként szép, de erőtlén kaligrafiájuk, tónusuk egységessége mellett is, erőltetettek vásznaik. Csók István soha ilyen gyengén nem szerepelt. Kódos képe festői vicc. Villámlás a Balatonon című képe olyan, mintha valami angol színes természettudományi folyóirat részére festette volna. Vaszary János örökké újat kereső művészeti radikalizmusban éli ki magát. A Budai vár a pesti korzó felől című képe párisias, üde. Molnár C. Pál hatalmas szárnyasoltára újból Mária-himnusz, amelybe mestere malasztos hitét zárta.

A többi kiállító közül, akik ha rövid időre is, de lekötötték figyelmünket, Szüle Péter sötét, komoly portréi, Udvary Pál könnyed vidám festése, Istókovits Kálmán démonikus víziói, Kontuly Béla szép, lehangolt munkái megérdemlik a felemlítést.

Végezetül tegyünk fel egy kérdést: miért nem szerepel Kandó László? Őt mint festőt senki sem ismeri. Alig egyszer-kétszer láttuk régebben egy-egy képecskéjét. Miért tűntet távolmaradásával, mint a Képzőművészeti főiskolának újonnan kinevezett professzora? Itt volna a helye egy pár alkotással. Ezzel tartozik állásának és a nyilvánosságának, amely igazolva szeretné látni jogosságát annak, miszerint méltó arra, hogy — megelőzve a magyar művészet kiválóságait, akik világviszonylatban is megállják a helyüket és nemzetközi nagy kiállításokon szereztek dicsőséget a magyar névnek — a magyar ifjúságot a jövőben művészeti elgondolásai szerint ő oktassa.

*

A Munkácsy Céh az *Ernst múzeumban* állította ki kisorsolandó anyagát. A «mútgagyak» özöne nem érdemli meg, hogy szóval vesztegensünk rá. Szőnyi, Patkó és még egy-kettő, ha akad, aki önmagához méltóan szerepel. Bár itt a rengeteg műtermi hulladék közül szinte nehéz őket is kiválasztani.

Jajczay János